

AMB UNA ULLADA EN TENIA PROU

En aquell temps els xiquets deixàvem l'escola als catorze anys i, mentre que uns passaven a ser manobres al costat d'un paleta per a dependre l'ofici, d'altres es posaven d'ajudants d'un oficial mecànic o pintor i uns pocs treien el Batxiller (algú n'hi havia que arribava a mestre d'escola; un títol universitari era una cosa tan rara que em pense que de Nules no n'eixia un tots els anys), la gran majoria passàvem a la terra. Aquell Nules de 1956 (any de gelada, per cert) era eminentment, quasi exclusivament, agrícola.

La primera faena que em va manar mon pare va ser anar, mà de tisores i *serrutx*, a tallar sec. Les baixes temperatures havien deixat els tarongers amb un metre de secalls. Mon pare era encarregat d'una hisenda i en primavera vaig passar a cavar hort. Encara no s'havien inventat els motocultors ni els herbicides tampoc. Féiem el que es coneixia com la primera treballada, que es realitzava en primavera i amb la ferramenta adequada, o siga, el lligó amb puntes, per a fer guaret. En les altres treballades que es realitzaven durant l'estiu es gastava el lligó *romo* i la finalitat ja no era fer guaret, sinó només matar la brossa.

A cavar hort s'anava normalment formant colla. La colla solia constar d'un nombre de peons que variava entre tres i huit, però també podien ser més.

Els hòmens que venien seguit per a la casa, i amb els quals vaig passar a formar colla, eren el sinyo Vicent Montés, el sinyo Fraïsko *Viola* i el sinyo Pepe Benlloch, que era el *dretero*. Este càrrec implicava que havia de llogar i desllogar a la nit en la plaça els hòmens que fera falta, segons les saons. En la finca, obrint eixida a la dreta, era el que marcava el ritme al qual havia de cavar la colla, en aquella faena o suplici que, als que l'han coneguda i practicada, no és menester que els diga que pesada que era; quant als que no l'han practicada, per molt que els la descriga no se'n faran raó. El cas és que, després de tota una vida de lligó, el sinyo Fraïsko *Viola* i alguns més com ell anaven ajupits pel carrer per deformació de la columna (la *renyonà*, en deia ell).

El sinyo Vicent Montés, en canvi, anava molt recte; era fadrí, no molt alt, i estava *guaixat*. Gastava sombrero de tela i anava i tornava a la finca a peu (tots hi anàvem amb bicicleta), la manta al coll, damunt el lligó i en l'altra mà la canterilla. A la boca sempre portava un cigarro gros que es plegava ell mateix. Este home va ser el que va dur la notícia a la colla que havia faltat Fernando *el Seno*. Quan algú falta es tendeix a recordar la seua vida i això feren aquells hòmens que eren coetanis de Fernando Ripollés Martí: recordar extensament la seua vida, que, per comparació amb el patró de l'home nuler de l'època, ells consideraven extraordinària. Cada un hi afegia una faceta o un fet, mentre que jo, amb quinze anys, en escoltar allò ho magnificava en la meua imaginació i inquiria més informació sobre esta persona que també havia conegut en els seus darrers anys -vell, amb mal aspecte, acabat-; i que llavors, en conèixer tants detalls extraordinaris de la seua vida, em resultava

summament interessant. D'altra banda, cavar hort era una faena molt pesada, i raonant es feia més lleugera.

Fernando havia sigut tota la seua vida corredor de taronges: en comprava per al comerç. Llavors els tractes es feien, majorment, *a ull i a millers*. Raó per la qual l'ofici de corredor implicava que calia saber alfarrassar molt bé un hort per a tancar un tracte. O siga: calia saber calcular els *millers* de taronges que tenia una finca, o les arroves de pes que estes sumaven, només passejant-la, quan encara estaven en l'arbre.

A Fernando Déu el va dotar de prou intel·ligència, però sobretot d'una gran clarividència, d'una aptitud portentosa per a alfarrassar taronges.

Els corredors, quan aferraven un hort, solien passejar-lo frau per altre: mirant l'arbrat, captaven pels ulls la collita i a cada deu *millers* o cent arroves - si era a pes- arrancaven una fulla de l'arbre i se la posaven a la butxaca, o feien un senyal de navalla en una rameta tendra. Quan recorrien tota la finca comptaven les fulles o els senyals i determinaven la quantitat total de fruit que esta contenia: això era alfarrassar.

En el cas de Fernando, però, el procés se simplificava. Este home, al passejar una finca, anant al pas, comptava mentalment el nombre de fruits que captava la seua vista i els que el fullatge li tapava els intuïa, de manera que es feia una idea molt exacta de la quantitat de la collita. En eixir del tros sentenciava "Ací hi han cent huitanta-tres *millers!*", per exemple, i es podia tindre la seguretat que si la collita no es venia a ull, *miller* dalt o baix, eixa seria la quantitat que resultaria al comptar-les *a mans* en el muntó, una vegada collides.

Esta exactitud, esta fiabilitat, la fama que era infal·lible provocaven que el comerç se'l disputara com a corredor; també els propietaris, quan tenien una proposta de compra per part del comerç, abans de tancar un tracte a ull llogaven Fernando perquè este "pegara una mirà" i alfarrassara la collita.

Durant els sis mesos que durava cada any la campanya de recol·lecció Fernando guanyava molts diners; amb relativa facilitat, a més, si es comparava la seua ocupació amb les faenes pesades que havien d'afrontar la gent de la seua mà que treballava al terme.

Se sol dir que els diners que costen poc de guanyar, costen poc de gastar. Fernando tenia la mà foradada, gaudia de tot allò que la vida li oferia.

Arribats a este punt, el sinyo Vicent Montés, que era sec de geni i poc parlador, però que tenia trellat, va dir: "Saps què va fer un dia? *Pues* va eixir de matí a la plaça, ja quedava poca gent, i es va arrimar a tres peons que estaven formant rotgle..."

-Vosatros esteu llogats? -els preguntà.

-No -va contestar un d'ells.

-Voleu vindre p'a mi?

-Per què no? -va dir el mateix.

-*Pues* feu cap al Xop Blanc.

Fernando tenia una marjal prop de la taverna del Xop Blanc; allí es vorien, esmorzarien, i després en la marjal tenien faena.

-I quina ferramenta hem de portar? -va preguntar el que parlava pels

tres.

-Tu agarra una corda i un cabasset terror. Tu, un poal, i tu, un garbell.

Es van vore al Xop Blanc i es van posar a esmorzar d'allò que cadascú portava en el saquet que els havia amanit la dona, però amenitzat amb una bona ensalada, allioli i vi, que eixe dia pagava Fernando, i no li dolia.

Acabat l'esmorzar, els hòmens, que eren peons complidors, fets a la faena, feren un gest d'alçar-se de taula i Fernando va estendre les mans dient:

-No tingau pressa, fumeu, asossegueu l'esmorzar.

-Escolta, Fernando, que després quina faena hem vingut a fer? -inquiriren.

-No penseu encara en la faena, fumeu -els deia Fernando allargant-los uns caliquenyos.

I fumant, rodant el barral i xarrant es van fer les onze del matí. Fernando va trobar que ja era hora d'anar a la marjal. En arribar i vore's davall la figuera un d'ells li va preguntar:

-I ara què hem de fer?

-Llança la corda per eixe cimbal.

L'home es va mosquejar:

-Xa, Fernando, açò què vol dir?

-Tu llança la corda, home!

La corda va volar per dalt del cimbal i a l'instant l'home en tenia un cap en cada mà.

-Ara lliga el cabasset.

-Açò és una engronsadora!

-Clar, home.

-Xa, Fernando, açò...

-Mira, si aneu amb *tiquismiquis*, vos quedeu sense jornal.

Els hòmens van recapacitar, encara que allò no els *xocava* un pèl, no anava amb la seua manera de ser. Van pensar que a les onze no era ja hora de poder trobar una altra ocupació. La necessitat els va fer respectar el jornal i es doblegaren, expectants per vore fins on arribava la cosa.

Després de pegar dos xamades al caliquenyó, assentat al cabasset, una mà a cada corda, Fernando demanava:

-Engronsa'm!

L'home l'engronsavava... i no es creia el que feia. Els altres dos s'ho miraven extasiats. Un d'ells, reaccionant, li va preguntar:

-I mosatros què fem?

-Entreu al marge. Tu en el poal tira-li aigua al garbell a l'altre. I tu garbella.

-Xa, Fernando, açò de garbellar aigua és el *colmo* de la paciència. No té trellat.

-Pot ser, però a mi em distrau vore-ho.

A la nit, a la plaça, després de cobrar el jornal de mans de Fernando, els peons referien, un tant avergonyits:

-Sabeu què mos ha fet hui Fernando *el Seno*?

I el cas es va fer de domini públic. La notorietat de Fernando s'expandia

i ell, per vanitat, la paladejava.

Tal com m'ho contaren ho referisc jo hui. I tinc la impressió que Fernando sabia que amb el pas del temps, després de molts anys, encara hi hauria algú que ho evocaria.